

Therefore, fighting - including in the information war - must be synchronized between the EU and Ukraine.

Key words: *communicative technologies, propaganda, information aggression, hybrid war.*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Оніщенко І.Г., д.політ.н, проф.; Даниленко С.І., д.політ.н, доц.*

УДК 323.2(475)(045)

О.В. Савка

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ - УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті автор розглядає одну з важливих сфер розвитку держави, а саме регіональну політику. Регіональна політика держави в умовах глобалізації набирає всі більших обертів. Особлива увага до регіонального розвитку держави націлена після Другої світової війни. Сьогодні для Європи регіональна політика є однією з важливих напрямів, оскільки усі країни та регіони знаходяться на досить різному рівні розвитку, що суттєво знижує можливості перспективності сталого розвитку Європейського Союзу. В епоху глобалізації саме не велика країна або регіон може означати дуже багато, як у світовій політиці так і у світовій економіці. Одним з яскравих прикладів регіональної політики постає політика Польської Республіки. Саме Польщі вдалось найкраще серед країн Центрально-Східної Європи досягти істотних результатів. Досвід Польщі є наочним посібником для інших країн, у тому числі й України, як потрібно проводити структурні зміни у країні та які проблеми можуть виникнути під час реалізації регіональної політики. Також слід зазначити, що Польща розпочала проводити «революційні» реформи під час свого євроінтеграційного шляху. Регіоналізація та децентралізація політики всередині країни дозволяють надати поштовх розвитку країні знизу. Сьогодні Україна, так само як Польща, має за мету приєднання до Європейського Союзу і тому реформи є немінучими. Використання польського досвіду проведення реформ у сфері регіональної політики дозволить провести їх досить вдало та не допустити помилок попередників.

Ключові слова: *ЄС, Польща, Україна, регіональна політика, внутрішня політика, децентралізація, регіоналізація.*

Реконструкція політичного порядку у Європі, побудованого після Другої світової війни, призводить до істотної реорганізації та переосмислення європейського простору для якісних змін не тільки міждержавної системи, але й системи взаємозв'язків регіональних структур. У цьому ж контексті дещо знижується й роль держави, передусім у інтеграційному шляху до Європи. Проте зменшення можливостей національних держав характерно не лише для Європи, але й у всьому світі, що обумовлено глобалізаційними тенденціями. Що стосується функцій держави у Європейському Союзі, то поступово йде функціональний перехід до нижчих рівнів, тобто існує об'єктивна тенденція розвитку європейських інтеграційних процесів у напрямі створення федеральних структур.

Регіоналізація ще не сприймається у якості операційної моделі для інституційної реформи ЄС і також не є «панацеєю» для подолання недоліків у функціонуванні

політичних механізмів ЄС. Не існує ніяких гарантій, що влада повинна бути більш прозорою, наближеною до громадянина та бути більш чутливою до його проблем та інтересів. У той же час важливо побачити еволюцію структур європейських країн, які є унітарними проте проводять політику децентралізації та регіоналізації територіального управління, соціально-економічної і політичної системи. Сьогодні регіони, які розвиваються, намагаються передусім сформувати економічний регіоналізм, який є елементом повноцінної регіоналізації та перехідним етапом у побудові федеральної структури політичної системи Європейського Союзу.

Процес трансформації територіальних структур країн є одним з проявів європеїзації та глобалізації стратегії регіональної політики Європейського Союзу. Активна регіональна політика зводиться, перш за все, до рівності й ефективності регіонального розвитку, а як результат розвиток конкуренції між регіонами [3].

Також слід не забувати про основи регіональної політики ЄС, які закріплені у договорах Союзу, які заклали фундаментальний принцип солідарності. Метою регіональної політики постає підтримка та розширення потенціалу конкурентоздатності у відсталих регіонах.

Регіональна політика сприяє створенню нового інституційного порядку, у якому регіональні структури починають офіційно виконувати те які функції централізованої системи. На регіональному рівні це сприяє укріпленню регіональних економічних систем та їх конкурентоздатності, що призводить до розширення прав та можливостей регіонів, як у політичному так і у адміністративному плані.

У політичному житті Європейського Союзу, регіону набувають все більш активної участі, оскільки бачать у ній істотний інтерес. Сьогодні регіони стають ще одним з факторів інтеграції для надання динаміки цьому процесу. Це особливо важливо, коли механізми міждержавного співробітництва та інтеграції поступово втрачають свій потенціал. Таким чином, було створено новий тип європейської інтеграції, яка потребує сильної децентралізації, приймаючи зростаючу роль регіонів.

Регіональна політика європейського співтовариства це процес інтеграції, який поліпшує суб'єктивність регіональних та місцевих органів влади, і тим самим сприяє розвитку громадянського суспільства. У той же час це політика, яка є проявом соціальної солідарності, запобігає поширенню економічної та соціальної нерівності у регіональному вимірі [5].

Сьогодні процес регіоналізації поступово стає невід'ємною частиною інтеграції до ЄС. Проте на практиці регіоналізація не призводить до повної економічної та політичної інтеграції, але надає регіональним територіальним структурам конкурентоздатність та стимул для отримання більш високої ефективності економіки і підвищення рівня економіки ЄС у цілому.

Таким чином можемо зробити висновок, що зміна традиційних функцій національної інтеграції на європеїзацію регіональної політики може внести свій внесок у зміцнення окремо взятої держави та Європейського контингенту у цілому.

Поступово Європа перестає бути Європою національних держав і переходить у Європу регіонів. Саме тому регіоналістична модель має дуже великі шанси матеріалізуватись [8].

Слід зазначити, що на сьогоднішньому етапі розвитку регіоналізм у Європейському Союзі все що знаходиться на етапі розвитку і у повноцінному її вигляді все ще є лише мрією. Звісно регіоналістична модель краще за все проявила себе у федеративних державах, але вони не намагаються нав'язувати свою точку зору на внутрішню структуру держави.

На початку минулого століття існувала думка, що поділ країни на невеликі, автономні організаційні одиниці може негативно позначитись на рівні розвитку та істотно знизити рівень життя. Після Другої світової війни саме не великі країни, наприклад Австрія, Швеція, Швейцарія, Литва, Латвія, Естонія продемонстрували незвичайний ріст своїх економік. Особливу увагу привертає Австрія, яка стала не лише економічно розвиненою, але й однією з процвітаючих країн Європейського Союзу.

В епоху глобалізації саме не велика країна або регіон може означати дуже багато, як у світовій політиці так і у світовій економіці. Саме коли гроші та інформація набувають транснаціонального характеру, навіть маленькі міста стають економічно життєдіяльними. Такий успіх на світових ринках продемонстрували саме не великі міста-держави – Сингапур, Гонконг та інші.

Таким чином, одним з наслідків розвитку регіонів у якості незалежних суб'єктів (перш за все суб'єктів господарської діяльності) є те, що територіальний розмір більше не пов'язан з рівнем розвитку і економічними вигодами [2].

Реформування регіональної політики Польщі відбулося у трьох ключових напрямках. Перш за все було змінено та імплементовано новий територіальний розподіл країни. Новий територіальний устрій був націлений на державну організацію й проведення територіального облаштування, виконання функцій, а також створення й відновлення контактів на нижчому рівні. Створення повітів у свою чергу створило умови для повернення ролі малим та середнім містам, як центрам життя місцевого співтовариства, а також створення великих воєводств стало кроком до посилення регіонального розвитку.

По-друге, реформа була пов'язана з реорганізацією структури й принципів управління. У свою чергу це значило віддалення від централізованої відомчої й бюрократичної системи й перехід до децентралізації та політичної відповідальності, обрання місцевого самоврядування і наділення його політичною владою. У результаті було досягнуто прозорості системи управління та державних витрат, а також залучено нового елемента – системи громадянського управління. Визначення чіткого набору функцій, на відміну від нечітких функцій у колишній системі, стало особливо важливим в умовах кризи та трансформації системи.

Децентралізація дозволила позбавити органи державної влади від відповідальності за управління громадськими справами передав ці питання у руки органів місцевого самоврядування. При цьому стало можливим проведення реконструкції системи державного управління, зосередивши основну увагу на підтримці стратегічних напрямів [4].

У результаті відбувся чіткий розподіл державної влади між трьома основними сегментами політичної системи: місцеве самоврядування (гміни та повіти), які відповідають за задоволення колективних потреб місцевого співтовариства; регіональна влада (воєводства), відповідає за питання регіонального розвитку, а також центральний уряд. Реформа не тільки змінила адміністративний поділ країни, але й призвела до зміни самого адміністративного апарату, більш ефективного розподілу повноважень й відповідальності.

Слід відзначити, що реформа було досить вдалою не дивлячись на існуючу критику. Головна мета реформ – передача повноважень у руки місцевого самоврядування й передача управління місцевими справами з центру була досягнута. Як результат, було створено умови для розвитку на місцях, що сприяло розширенню прав й можливостей, та як наслідок і посилення конкуренції між регіональними центрами.

Усі зміни були необхідні для держави, оскільки реформа суттєво посилила здатність держави функціонувати належним чином. У цьому контексті застосування нових підходів до регіонального адміністрування й політиці мали революційне значення для політичної системи [10].

У порівняльній перспективі можна зробити висновок, що зміни були необхідні. Альтернатив модернізації країни у Центральній і Східній Європі не було – у інших посткомуністичних країнах настільки глибоких реформ не відбулось. Найбільш значимі структурні зміни відбулись лише в Польщі. Не дивлячись на «революційність» реформи, остання не привнесла усіх необхідних змін. Неможливо одночасно змінити все, неможлива докорінна реорганізація державної системи одночасно у всіх галузях. Такі зміни необхідно проводити обережно й обачно, щоб не порушити стану національної безпеки.

Функціонування державної системи в Польщі до 1998 року, безсумнівно, була досить складною та вкрай централізованою. Саме тому такі суттєві реформи були досить необхідні, у свою чергу такі зміни були необхідні і у рамках підготовки та адаптації країни до членства у Європейському Союзі.

Реформа системи регіонального управління активувала не лише географічні центри, але й активувала процеси у різноманітних галузях: освіта, соціальна забезпечення, безпека та інші.

Однією з важливих задач, які стоять перед органами державної влади у Польщі є проблема створення та розвитку регіональної політики. В умовах глобалізації саме регіональна політика може стати важливим елементом структурної перебудови і модернізації економіки. Саме регіональна політика може стати важливим інструментом державної економічної політики, регіональної мобілізації фінансових ресурсів та місцевого інтелектуального потенціалу. Основна мета регіональної політики – провести якісні зміни у країні для конкурентоздатності країни як у об'єднаній Європі так і у світі [1].

Сьогодні постає декілька проблем політики регіонального розвитку у Польщі. По-перше, це здатність стратегічного планування регіональної політики на основі національних і регіональних умов та інтересів розвитку. По-друге, це проблема впливати на напрями та зміни європейської політики регіонального розвитку.

У сучасних умовах роль центрального уряду відіграє важливу роль для просування регіонального розвитку. Діяльність уряду повинна враховувати корінні інтереси національного розвитку, які повинні бути спрямовані географічно і бути доповненням до діяльності, здійснюваної регіональними урядами. Одним з пріоритетів регіональної політики держави має стати розвиток промислових регіонів, підтримуючи створення умов для їх динамічного розвитку.

У той же час уряд повинен мати на увазі, питання економічної і соціальної єдності країни, і тим самим запобігти маргіналізації у проблемних зонах.

Важливим елементом реформування регіональної політики є підвищення ефективності управління. Це повинна бути політика більшою мірою налаштована на результат, а не тільки дотримання процедур. У свою чергу це пов'язано як з постулатом політики децентралізації, а також зменшення кількості правил і бюрократичних процедур.

Важливою організаційною проблемою для уряду є структурні питання регіональної політики та її координації. Перш за все не має системи координації роботи між різними державними органами. Фактично регіональна політика є важливим елементом партнерства між інститутами держави та регіональної влади.

Реформування фінансової системи Польщі недостатньо повно дозволило провести децентралізацію державних коштів для збільшення доходів на місцях. Можливо реформою також переслідувалась мета по зменшенню дефіциту бюджету за рахунок «перекладення цього питання на плечі органів місцевого самоврядування». Воеводства, у свою чергу, й досі позбавлені достатніх ресурсів для проведення інвестиційних проектів, що зменшує здатність проводити регіональну політику та привезти до стратегічного розвитку регіону.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що польська система регіонального розвитку недостатньо дозволяє реалізовувати національні та регіональні стратегії розвитку. У де якій мірі вона характеризується організаційною та фінансовою слабкістю. Система надмірно зосереджена на поглинанні європейських коштів та на виконанні вказівок та рекомендацій Європейського Союзу. Слабкість національної регіональної політики може також впливати на труднощі у визначенні національних і регіональних пріоритетів у сфері розвитку. Для ефективної регіональної політики слід зробити повну реконструкцію системи державних фінансів таким чином, щоб центральна та місцева влада отримали власні кошти і інвестиційні фонди.

У свою чергу, слід пам'ятати, що Польща, як і інші пост-комуністичні країни знаходяться на іншій стадії розвитку між країнами Європейського Союзу. І саме тому де які проблеми розвитку виходять з недавнього минулого та не повних економічних змін. Саме тому потрібні чіткі системні дії підкріплені інституційними та нормативно-правовими основами для не лише отримання фінансової допомоги з ЄС, але й розвитку власної регіональної політики [8].

Регіоналізація і децентралізація мають важливий економічний аспект, оскільки створюють умови для економічної конкуренції між населеними пунктами і регіонами. Така економічна конкуренція здатна створити для України оптимальні передумови для подальшого економічного розвитку та зміцнити її позиції в міжнародній конкуренції. Спеціалізація регіонів може цілеспрямовано впливати на покращення умов розміщення промислових центрів, інфраструктури та ін..

Найчастіше регіоналізація і децентралізація проходять під провідною ідеєю національної інтеграції. Централізована держава, яка управляє регіонами зі столиці, наражається на опір етнічних меншин в регіонах та специфічних регіональних інтересів. Якщо регіонам надається політична автономія, то вони можуть краще інтегруватися у державу. Регіони інтегруються у державу через те, що вони беруть участь у прийнятті державних рішень, а їхня адміністрація переплітається з державою. У ситуації, коли міжрегіональні диспропорції залишаються значними, необхідно активно використовувати апробований досвід іншими країнами. І перше на що слід звернути увагу в українських реаліях – регіональна політика європейських країн, яка базується у першу чергу на політиці вирівнювання. Слід не забувати, що у той же час слід посилювати компетенції органів місцевої влади та використовувати економічні важелі для розвитку, надавати необхідну допомогу та підтримку малому та середньому бізнесу шляхом імплементації інноваційних процесів та створення сприятливих умов для розвитку.

Сучасний європейський регіоналізм сформувався під впливом двох течій – використання власного регіонального потенціалу та підкріплення фінансовою допомогою зі сторони ЄС з різноманітних фондів. Фінансове забезпечення регіонального розвитку в Україні неможливе без створення спеціального державного позабюджетного фонду, який повинен формуватись як за рахунок податків, так й за рахунок зовнішніх та внутрішніх кредитів.

Таким чином, польський досвід проведення децентралізації та регіоналізації є досить важливим, оскільки Польща трохи раніше за Україну пройшла складний євроінтеграційний шлях. Сьогодні Україна повинна використовувати досвід інших країн, а саме досвід Польщі. Саме Польщі вдалось досить вдало провести реформи на відміну від інших країн Центрально-Східної Європи.

Список використаної літератури

1. Европейский Союз. Основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями / под ред. С. Кашкина. – М. : Инфра-М, 2008. – 704 с.
  2. Маркова Т. Региональная политика Европейского Союза: принципы, тенденции развития, сложности, опыт для России [Электронный ресурс] / Т. Маркова – Режим доступа : http://eulaw.edu.ru/documents/scient_effort/conf_26-04-01/markova.htm.
  3. Міхель Д. О. Визначення поняття процесу «європеїзація» та його вплив на сучасне суспільство [Електронний ресурс] / Д. О. Міхель – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2011/162-150-5.pdf>.
  4. Региональная политика стран ЕС / отв. ред. А. В. Кузнецов. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 230 с.
  5. Atkinson R. The politics of gating [Electronic resource] / R. Atkinson // European Journal of Spatial Development. – 2008. – Mode of access : <http://www.nordregio.se/Global/EJSD/Debate/debate080506.pdf>.
  6. Cieślík A. Regional wage determinants in Poland / A. Cieślík, B. Rokicki // Bank i Kredyt. – 2013. – №44. – S.362-369.
  7. Combes P. Economic Geography. The integration of Regions and Nations [Electronic resource] / P. Combes, T. Mayer, J. Thisse // Princeton University Press. – 2008. – Mode of access : <http://press.princeton.edu/chapters/s8765.pdf>.
  8. Gądecki J. Osiedla grodzone w Polsce—analiza dyskursu / J. Gądecki. – Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, 2009.
  9. Glasze G. Private cities: Global and local perspectives / G. Glasze, C. Webster, K. Frantz. – London : Routledge, 2006. – 256 s.
  10. Grodzenie miasta: Casus Warszawy / A.Gąsior-Niemiec, G. Glasze, D. Lipok, R. Puetz. – Warszawa : Studia Regionalne i Lokalne, 2007. – S. 5-30.
  11. Merrill S. Home purchase in the Visegrad Countries: The case of Poland / S. Merrill. – Washington DC : The Urban Institute, 2000. – 219 с.
  12. Rokick B. Ewolucja regionalnego zróżnicowania płac realnych w Polsce [Electronic resource] / Bartłomiej Rokick // Uniwersytet Warszawski. – 2013. – Mode of access : http://gospodarkanarodowa.sgh.waw.pl/p/gospodarka_narodowa_2013_09_03.pdf.
- Стаття надійшла до редакції 14.05.2015 р.

O.Savka

THE REGIONAL POLICY OF POLAND - THE LESSONS FOR UKRAINE

The article considers one of the important areas of the state, namely regional policy. Regional policy in the context of globalization is gaining more and more momentum. Special attention to regional development targets after the Second World War. Today, European regional policy is one of the important areas because all countries and regions are at very different levels of development, which significantly reduces the possibility of the prospects of sustainable development of the European Union. In the era of globalization is not a big country or region can mean a lot, both in world politics and the global economy. One of the best examples of regional policy raises the policy of the Polish Republic. From Poland could best among Central and Eastern Europe achieved significant results. Poland's experience is a good guide for other countries, including Ukraine, as the need to implement structural changes in the country and problems that may arise during the implementation of regional

policy. It should also be noted that Poland started to conduct "revolutionary" reforms during its European integration path. Regionalization and decentralization policy in the country allow you to give impetus to the country below. Today Ukraine as well as Poland aims to join the European Union and therefore reform is inevitable. Using Polish experience of reforms in the field of regional policy will hold them quite well and avoid mistakes of predecessors.

Key words: EU, Poland, Ukraine, regional policy, domestic policy, decentralization, regionalization.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Трофименко М.В., к.політ.н, доц.; Гаврилова Н.В., к.політ.н, доц.

УДК 329(450)(045)

М.А. Свєтлакова

ЕВОЛЮЦІЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ ІТАЛІЇ В УМОВАХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2013 Р.

У статті досліджена політична ситуація в Італії, яка склалася напередодні парламентських виборів 2013 р. та спровокувала чергову урядову кризу. Визначено результати виборів в Палату депутатів та Сенат. Охарактеризовано основні політичні сили, які претендували на головне місце в парламенті.

Ключові слова: парламентські вибори 2013 р., правоцентристська коаліція, лівоцентристська коаліція, Рух п'яти зірок, Громадянський рух «З Монті за Італію».

Парламентські вибори в Італії 2013 р. характеризувалися оновленням партійної системи. Це виражалось в появі у виборчих бюлетенях нових політичних об'єднань, різних за своїми ідеологічними уподобаннями. Вибори стали відправною точкою в оновленні партійної системи в цілому та зламу традиційних партій та блоків. Відступ від політиків старого клану став дуже успішним та показовим у результатах виборів.

Тема парламентських виборів Італії була досить нова, тому важко знайти якісь фундаментальні праці. І українській історіографії ця тема майже не знайшла свого відображення. Серед зарубіжних вчених політичним становищем Італії цього періоду займалися Т. Зонова, К. Холодковський, К. Мікелі, Р. Біорчіо.

Палата депутатів яка передбачала наявність більшості депутатів від лівоцентристського блоку та більшість правоцентристів в Сенаті призвели до розпаду парламенту. У відставку подав прем'єр-міністр М. Монті [7]. На додачу, вибори проходили і в несприятливих економічних умовах. Для європейського простору 2013 рік повинен був стати важливим та рішучим стосовно політичної направленості єврозони. Аналітики та експерти вважали, що саме 2013 р. повинен стати потужним в сфері соціальних та політичних потрясінь. Парламентські вибори, які пройшли в Італії, була однією з не останніх причин переживань ЄС. Єдиним рятівним шансом для єврозони залишалася хибка надія, що до влади не повернеться С. Берлусконі або не прийдуть євроскептики, які останнім часом ставали все більш активними.

Зазначимо, що парламентські вибори 2013 р. характеризувалися широким політичним представництвом. Це проявлялося в нових політичних об'єднаннях які виступили на виборах, як окремі одиниці. У порівнянні з виборами які пройшли в 2006